

DRIEJARIGE ACTIE VOOR DE POPULIER

In het voorjaar van 2000 werd geconstateerd dat het niet goed gaat met de aanplant van populier in Nederland. Stichting Bos en Hout heeft daarom samen met de houtverwerkende industrie een actieplan opgesteld om de aanplant van populier te stimuleren. Binnenkort gaat een driejarige actie van start.

2001 nr. 1

S
B
H

STICHTING BOS EN HOUT

HET PROBLEEM IN HET KORT

Met behulp van de leveringslijsten van populierenstek van de Nederlandse Algemene Keuringsdienst van Boomkwekerijgewassen (NAKB) is berekend hoe het aanbod van populierenhout er in de komende 20 jaar uitziet. In figuur 1 is het huidige verwerkingsniveau afgezet tegen het verwachte aanbod. De eerstkomende jaren zijn er met het aanbod van populierenhout geen problemen te verwachten, maar als er niet snel iets gebeurt, zal er straks een gat ontstaan

zelf werd verwerkt. Maar er wordt momenteel een grote papierfabriek gebouwd die een aanzienlijk deel van het regionale populierenhout zal af nemen.

REACTIES IN DE MEDIA

Een artikel over het verdwijnen van de populier in Vakblad Natuurbeheer heeft de aandacht gekregen van de media. Plotseling verdwenen in vrijwel alle landelijk en regionale kranten artikelen over de populier. Ook de (regionale)

Foto: P.R. Schütz, Bennekom

De populier speelt een belangrijke rol in het Nederlandse landschap

dat niet meer te dichten is. Nu al wordt veel populierenhout geïmporteerd, maar dit is geen structurele oplossing, omdat ook in de ons omringende landen de aanplant van populier sterk is afgenomen. Daarbij komt dat er tot dusverre weinig populierenhout in Duitsland

radio en televisie lieten zich niet onbetuigd, o.a. met het actualiteitenprogramma Nova. Door een reportage van de Wereldomroep van de BBC kwamen zelfs adhesiebetuigingen binnen uit Canada en Nieuw Zeeland: 'of we nog behoefte hebben aan populierenhout uit die landen ...'.

ACTIEPLAN POPULIER

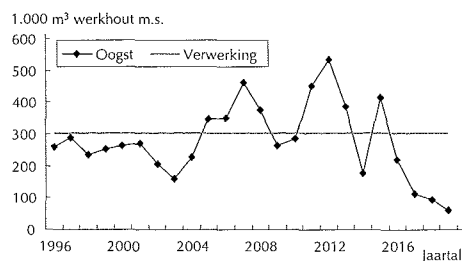
Als reactie op de verminderde aanplant heeft Stichting Bos en Hout met de houtverwerkende industrie een actieplan opgesteld. Op basis van een probleemverkenning en een workshop is een lijst opgesteld met concrete, uitvoerbare acties om de aanplant van populier te stimuleren. Deze actiepunten zijn gegroepeerd onder drie thema's, namelijk publieksvoorlichting, praktijkvoorlichting en financiering populierenteelt.

Thema 1 - Publieksvoorlichting

Publieksvoorlichting is nodig om het negatieve imago van de populier te doorbreken. Met name publieke organisaties, zoals gemeenten,

Figuur 1

Jaarlijkse vraag en aanbod van populierenhout in de komende 20 jaar (in m³ werkhout met schors).

Actiepunt 1:

Het opzetten van een internet-site over de populier. Deze site richt zich zowel op publieks- als praktijkvoorlichting.

Actiepunt 2:

Het organiseren van een 'open dag' over de teelt en verwerking van populieren. Hierbij kan bijvoorbeeld aangesloten worden bij de Week van het Landschap.

Actiepunt 3:

Het organiseren van excursies voor het grote publiek en de media in populierenbossen en/of bij verwerkers van populierenhout.

Thema 2 - Praktijkvoorlichting

Praktijkvoorlichting is gewenst om het juiste gebruik van de populier te stimuleren in landschappelijke en stedelijke beplantingen. Duurzaamheid en maatschappelijke acceptatie zijn hierbij sleutelwoorden. In het verleden zijn er regelmatig fouten gemaakt door de aanplant van verkeerde soorten of klonen, waardoor de resultaten tegen vielen. In veel situaties kan de populier echter probleemloos geplant worden. Maar hiervoor is wel kennis nodig. Dit thema is daarom van groot belang voor een nieuwe generatie beheerders, die niet de beschikking hebben over praktijkervaring en kennis uit het verleden. Concrete praktijkvoorlichting heeft namelijk lang stil gelegen. Het laatste handboek over de populierenteelt uit 1974 is bijvoorbeeld niet meer

Initiatief van de boomkwekers

De markt voor populier en wilg is de laatste jaren sterk afgenomen. Dit heeft uiteraard ook consequenties voor de boomkwekers. Toch blijven ze actief om kwalitatief hoogwaardige populieren- en wilgenstek te kunnen blijven leveren. Zo hebben ze recent met Vermeerderingstuinen Nederland (voorheen onderdeel van NAKB) een kwaliteitsmerk gedeponeerd voor hun populieren en wilgenstek: Q-plus. Q-plus geeft de waarborg dat de bomen zijn geproduceerd uit geselecteerd en virusvrij uitgangsmateriaal van bekende en gecontroleerde origine, onder officiële controle. Het hoofdsortiment is: Populieren: Brandaris, Columbia river, Ellert, Ghoj, Hazendans, Hoogvorst, Hees, Koster, Robusta, Spijk, Vereecken, Wolterson
Wilgen: Baarlo, Belders, Bredevoort, Chermesina, Lieveelde

Actiepunt 4:

Het beantwoorden van Frequently Asked Questions (FAQ's) in de vorm van een nieuwsbrief of op het internet.

Actiepunt 5:

Het uitgeven van thematische informatiebrochures over verschillende aspecten van de teelt van populieren of het schrijven van artikelen in vakbladen.

Foto: P.R. Schütz, Bernekom

De populier biedt een plek om te leven aan interessante planten en dieren

Na de oogst van populier wordt momenteel veelal herplant met duurzame loofsoorten

waterschappen e.d. zijn gevoelig voor de mening van het publiek. Een negatief imago kan van invloed zijn op de beslissing door dit soort organisaties om wel of geen populieren aan te planten.

verkrijgbaar. Praktijkvoorlichting kan relatief eenvoudig en goedkoop tot resultaten leiden. Het is dan ook van belang om hiermee op korte termijn te beginnen.

Actiepunt 6:

Het organiseren van excursies voor (potentiële) populieraanplanters.

Thema 3 - Financiering populierenteelt

Het derde thema is de financiering van populierenteelt. Dit is een belangrijke reden voor de gedaalde aanplant van populieren. Met voorlichting kan wellicht 30-40% van het gewenste effect worden bereikt, met een betere financiering de resterende 60-70%. De volgende drie actiepunten worden voorgesteld om het rendement van populierenteelt te verbeteren:

Actiepunt 7:

Overleg met de overheid over de subsidiemogelijkheden voor populier.

Actiepunt 8:

Analyse van de benodigde financiële stimulans voor populierenteelt.

Actiepunt 9:

Haalbaarheidsstudie naar de oprichting van een populierenfonds.

Tenslotte zijn er nog twee actiepunten, die meer van algemene aard zijn:

Actiepunt 10:

Monitoren van de jaarlijkse stekvoorziening om een betrouwbaar beeld te krijgen van de aanplant van populier.

Actiepunt 11:

Het oprichten van een werkgroep populier of de revitalisering van de (nu slapende) Stichting Populier, om de uitvoering van het actieplan te coördineren.

Populier in nieuwe bossen

Populieren hebben in de laatste decennia een belangrijke rol gespeeld bij het aanleggen van nieuwe bossen, bijvoorbeeld in de Flevopolder. Momenteel wordt er echter steeds minder populier gebruikt bij de aanleg van nieuwe bossen, terwijl populier hiervoor bijzonder geschikt is. De rol die populier (en wilg) kan vervullen bij de aanleg van nieuwe bossen is beschreven in het boek "De aanleg van geïntegreerd bossen" dat binnenkort bij Stichting Bos en Hout verschijnt. Populieren zijn echte pionierssoorten die een uitgesproken rol hebben in de eerste bosontwikkelingsfasen. Door hun snelle groei leveren snel een bosbeeld op en duurt het niet tientallen jaren voor bezoekers het gevoel hebben in een 'bos' te lopen. Door populieren te mengen met wat langzaam groeiende

boomsoorten, kan in korte tijd ook variatie in boomhoogte en -dikte worden bereikt.

De snelle groei zorgt er natuurlijk ook voor dat er snel hout geoogst kan worden. Eventueel kan er ook voor gekozen worden om enkele populieren te laten staan voor dik dood hout. Dit komt de natuur in zo'n bos ten goede. Populier en wilg worden vaak zeer schematisch aangelegd, waardoor deze bossen eenvormig overkomen. Dit kan eenvoudig verholpen worden, bijvoorbeeld door enkele kleine groepen struiken aan te planten. Hierdoor wordt het populierenbos interessanter voor bosbezoekers en allerlei planten en dieren, terwijl dergelijke kleine groepen bij toekomstige werkzaamheden, zoals dunningen, nauwelijks hinderlijk zijn.

oktober 2000. Gevolg is dat Nederland nauw gaat samenwerken met Belgische bedrijven en organisaties om meer aandacht te vragen voor de positie van de populier in de lage landen.

LANDSCHAP EN NATUUR OOK IN HET GEDING

Het afgelopen jaar zijn er veel reacties binnengekomen vanuit de natuur- en

planten en vogels een plek, zoals roofvogels, speenkruid, aronskelk en bosanemoon. Het initiatief wordt dus niet langer alleen gedragen vanuit de productiefunctie van de populier, maar juist ook vanuit de natuurwaarde van de populier en zijn kenmerkendheid in het cultuurhistorische landschap van Nederland.

Populier is de belangrijkste houtsoort voor de Nederlandse houtverwerkende industrie

REACTIE IN BELGIË

In België is interesse ontstaan voor het Nederlandse initiatief om de aanplant van populier te stimuleren. Ook in België neemt de aanplant van populier sterk af. Belgische bedrijven klopten bij Stichting Bos en Hout aan voor meer informatie en enkele Belgische vaktijdschriften, zoals het Belgische bosbouw tijdschrift, besteedden er aandacht aan. Er is contact gelegd met enkele Belgische bedrijven en het Actieplan Populier is gepresenteerd tijdens de jaarlijkse vergadering van de Vlaamse Populierencommissie op 17

"...rijen oudenkenbaar ijle populieren als hoge pluimen aan den einder staan." H. Marsman, 1936

landschapshoek. Het verdwijnen van de populier is niet alleen een probleem voor de houtverwerkende industrie, maar gaat ook ten koste van natuur en landschap in Nederland. Populierenbossen bieden bijvoorbeeld aan allerlei interessante

DRIE JAAR LANG ACTIE VOOR DE POPULIER

Door het Actieplan Populier is de aandacht voor de populier weer toegenomen. De resultaten van het

actieplan laten zien dat er mogelijkheden zijn om de aanplant van populier te stimuleren. Realistisch gezien mag echter niet verwacht worden dat de aanplant binnen korte tijd weer op het niveau komt van voor 1994, omdat het realiseren van de financiële randvoorwaarden niet eenvoudig is. Om de mogelijkheden die er wél zijn te stimuleren, zal een driejarige actie opgestart worden. De actie zal bestaan uit twee onderdelen:

1 Platform- en vraagbaakfunctie:

Het stimuleren van de aanplant van populier (en wilg) door het faciliteren, coördineren en stimuleren van projecten op het gebied van publieks- en praktijkvoorlichting, financiering populierenteelt, onderzoek, demonstratieprojecten en beleidsbeïnvloeding.

2 Voorlichting:

Het opzetten en onderhouden van een internet-site die zich richt op het geven van praktijkvoorlichting en het aanspreken van de publieke opinie op de positieve kanten van de populier ten aanzien van landschap, cultuurhistorie, natuur en inlands hout. Onderwerpen zijn: praktijkinformatie (bijv. handboek populierenteelt in Pdf-vorm), links naar andere relevante sites, nieuwsbrieven, FAQ's, prijsvragen, discussie-platform, etc.

Foto: Alterra, Wageningen

Door populier aan te planten krijgt een nieuw bos snel dikke bomen en structuurvariatie

Foto: P.R. Schütz, Bennekom

Populier: een typische boom voor grote delen van Nederland

De actie zal worden uitgevoerd onder de vlag van Stichting Populier, die speciaal hiervoor weer wordt opgestart. In februari 2001 zal een nieuw bestuur worden geïnstalleerd die richting moeten geven aan de activiteiten. Het zeskoppige bestuur zal bestaan uit vertegenwoordigers van:

- 1 Natuur: nog niet bekend
- 2 Landschap: nog niet bekend
- 3 Houtverwerking Nederland: Mayr Melnhof in Eerbeek
- 4 Houtverwerking België: Schilfineer Wijns in Aarschot
- 5 Expertise en kennisnetwerk Nederland: Stichting Bos en Hout in Wageningen
- 6 Expertise en kennisnetwerk België: Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer in Geraardsbergen

TOT SLOT

Dit initiatief om de aanplant van de populier te stimuleren, is vanuit de houtverwerkende industrie voortgekomen. Individuele bedrijven hebben een belangrijke rol gespeeld door de totstandkoming van het actieplan te financieren en kennis en betrokkenheid aan te dragen. Ook bij de voorgestelde vervolgvactiteiten wil het houtbedrijfsleven actief betrokken blijven, maar krijgt nu ook steun vanuit de landschap- en natuurhoek.

De uitwisseling van kennis en ervaring tussen Nederland en België kan een extra stimulans betekenen om de driejarige actie stevig in de praktijk en in de samenleving te verankeren. Daarmee zijn de belangrijkste knelpunten rondom de aanplant van de populier nog niet meteen opgelost, maar het toont wél aan dat het met de populier weer de goede kant op kan gaan.

Ir. Patrick A.G. Jansen

Ir. Leen C. Kuiper

© Stichting Bos en Hout – ISSN: 1382-1113

SBIH STICHTING BOS EN HOUT

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253,
6700 AG Wageningen (NL)
Tel.: 0317 - 466555
Fax: 0317 - 410247
E-mail: mail@sbh.nl
Website: www.sbh.nl